



נצרת, יוני 2010

# מדיניות המקרו בישראל לנוכח היציאה מן המשבר הכלכלי פרופ' נתן זוסמן

הפורום בחסות:



# הצוות המכין

- יוליה איתן, כלכלנית בכירה, המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה
- ד"ר דרור גולדברג, המחלקה לכלכלה, אוניברסיטת בר-אילן
- רובי גינל, סמנכ"ל לרגולציה ולכלכלה, התאחדות התעשיינים
- ורד דר, כלכלנית ואסטרטגית ראשית, פסגות בית השקעות
- יעל מבורך, רכזת מאקרו, אגף התקציבים, משרד האוצר
- ישראלה מני, סמנכ"ל כלכלה ומסים, איגוד לשכות המסחר
- ד"ר עמית פרידמן, ראש תחום מקרו, אגף מקרו ומדיניות, חטיבת המחקר, בנק ישראל
- רותם רולף, רכזת תקציב, אגף התקציבים, משרד האוצר
- ד"ר אלדד שידלובסקי, ראש אגף כלכלה ומחקר, משרד האוצר
- נירה שמיר, כלכלנית ראשית, בנק דיסקונט
- 
- **עוזר מחקר:** נדב בן זאב, המכון הישראלי לדמוקרטיה; המחלקה לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים



# תקציר ההמלצות

- שלושת הכלים הפיסקליים: הוצאה, מיסוי ויעד גרעון, עלולים שלא להיות עקביים זה עם זה
- יש לבחון מחדש את מתווה הפחתות המס
- יש לעודד תכנון תקציבי לטווח ארוך, אך יש לשקול שנית את התקציב הדו-שנתי



## תקציר ההמלצות - המשך

- על בנק ישראל להציב את יעד האינפלציה בראש סדר העדיפויות

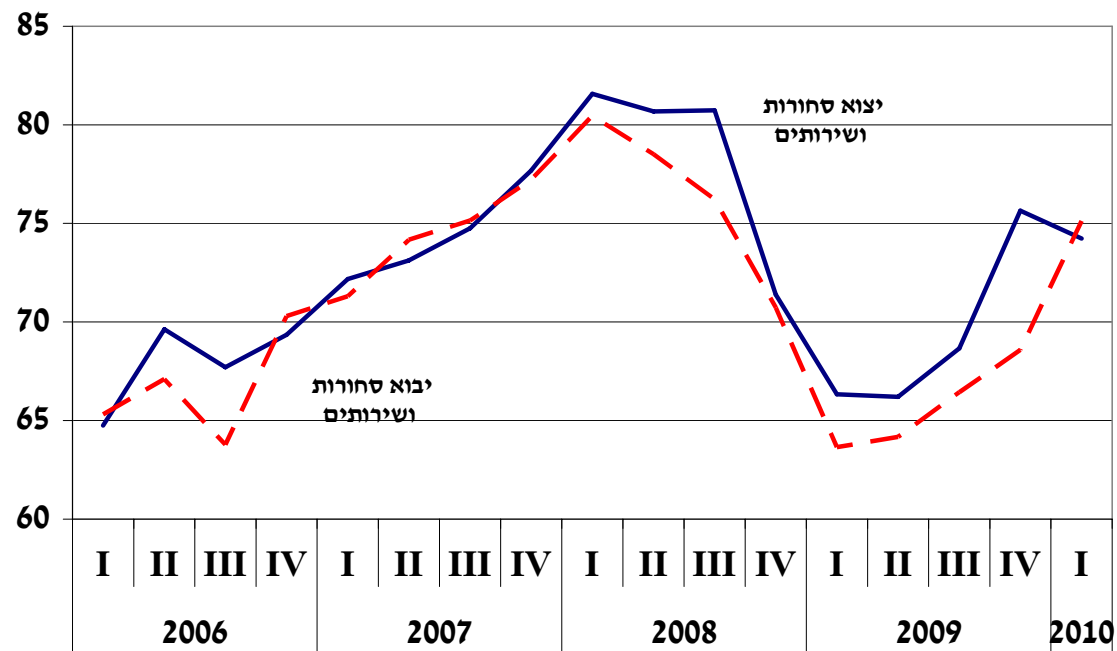
- יש לפתור את בעיית יסוף השקל בדרכים חלופיות

- יש לאמץ תכניות להורדת החסמים בפני עסקים



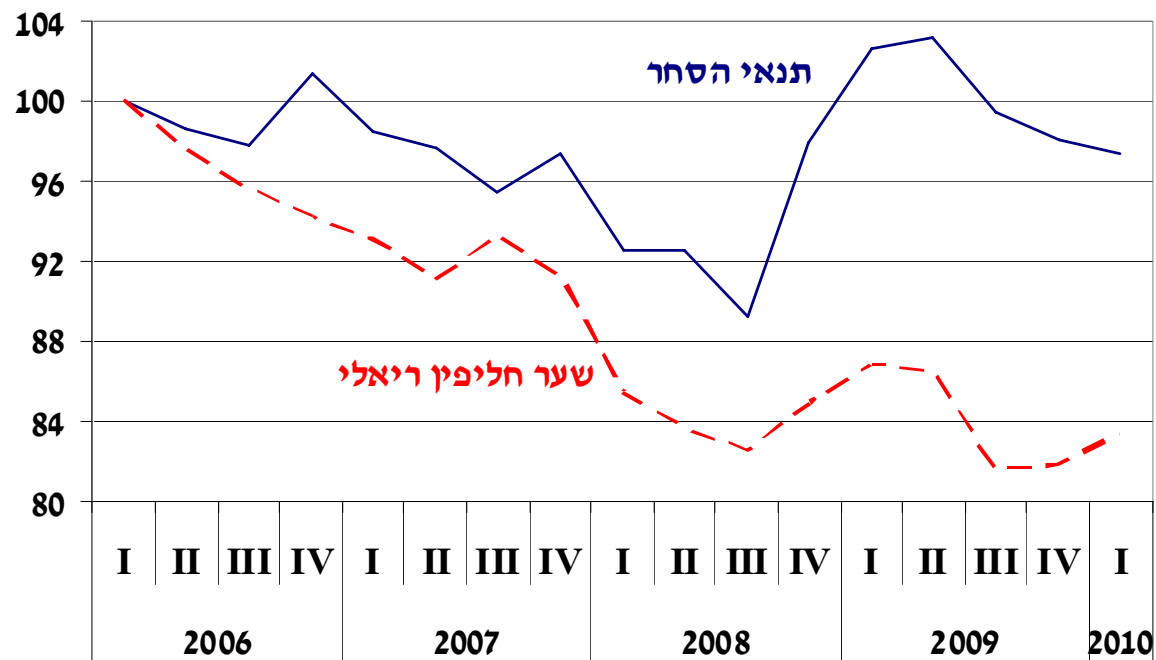
# ביצועי המשק שנה החולפת

- המשק הישראלי התאושש במהירות מהמשבר
- אך היצוא טרם חזר לרמתו ערב המשבר



# ביצועי המשק שנה החולפת

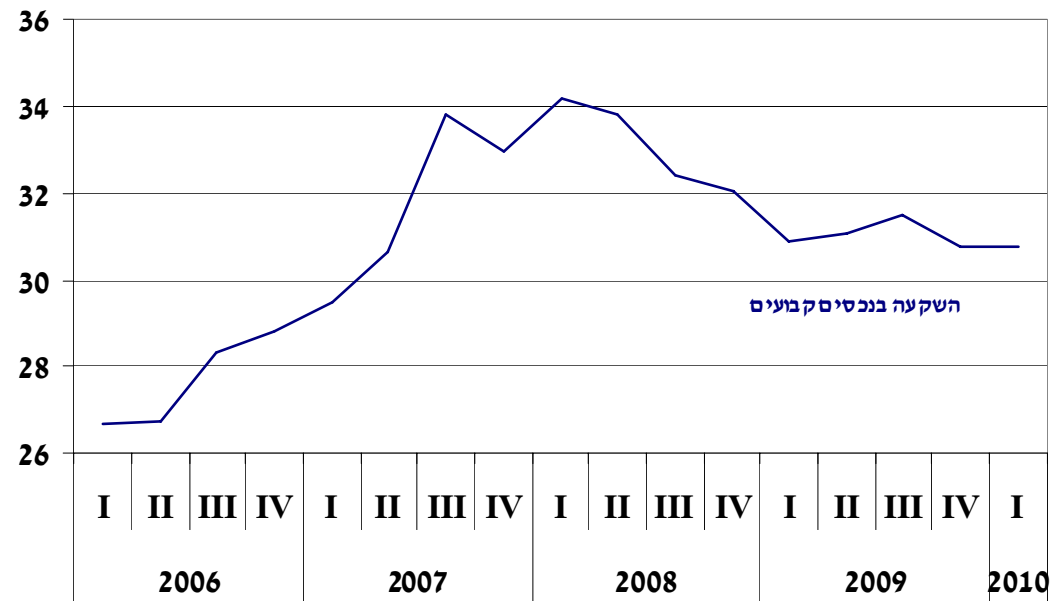
- תנאי הסחר לא השתפרו – תנאי תחרות קשים ליצוא



פורום  
קיסריה

# ביצועי המשק שנה החולפת

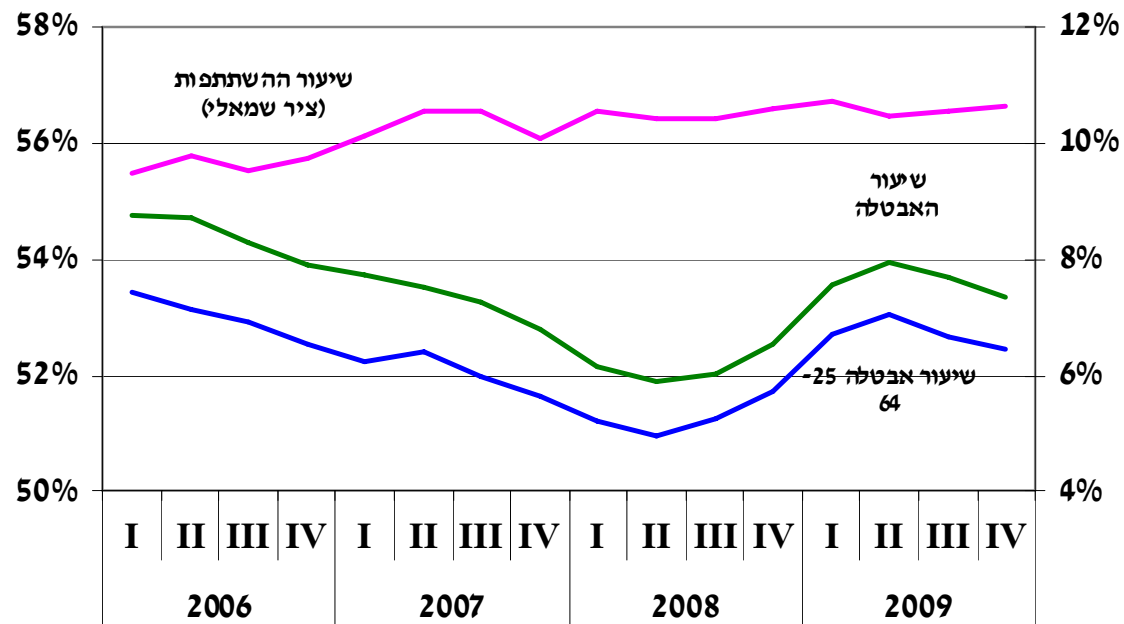
- גם ההשקעה טרם חזרה לרמתה הקודמת



פורום  
קיסריה

# ביצועי המשק שנה החולפת

- שיעור האבטלה עלה באופן מיידי, אך החל לחזור לרמתו הקודמת

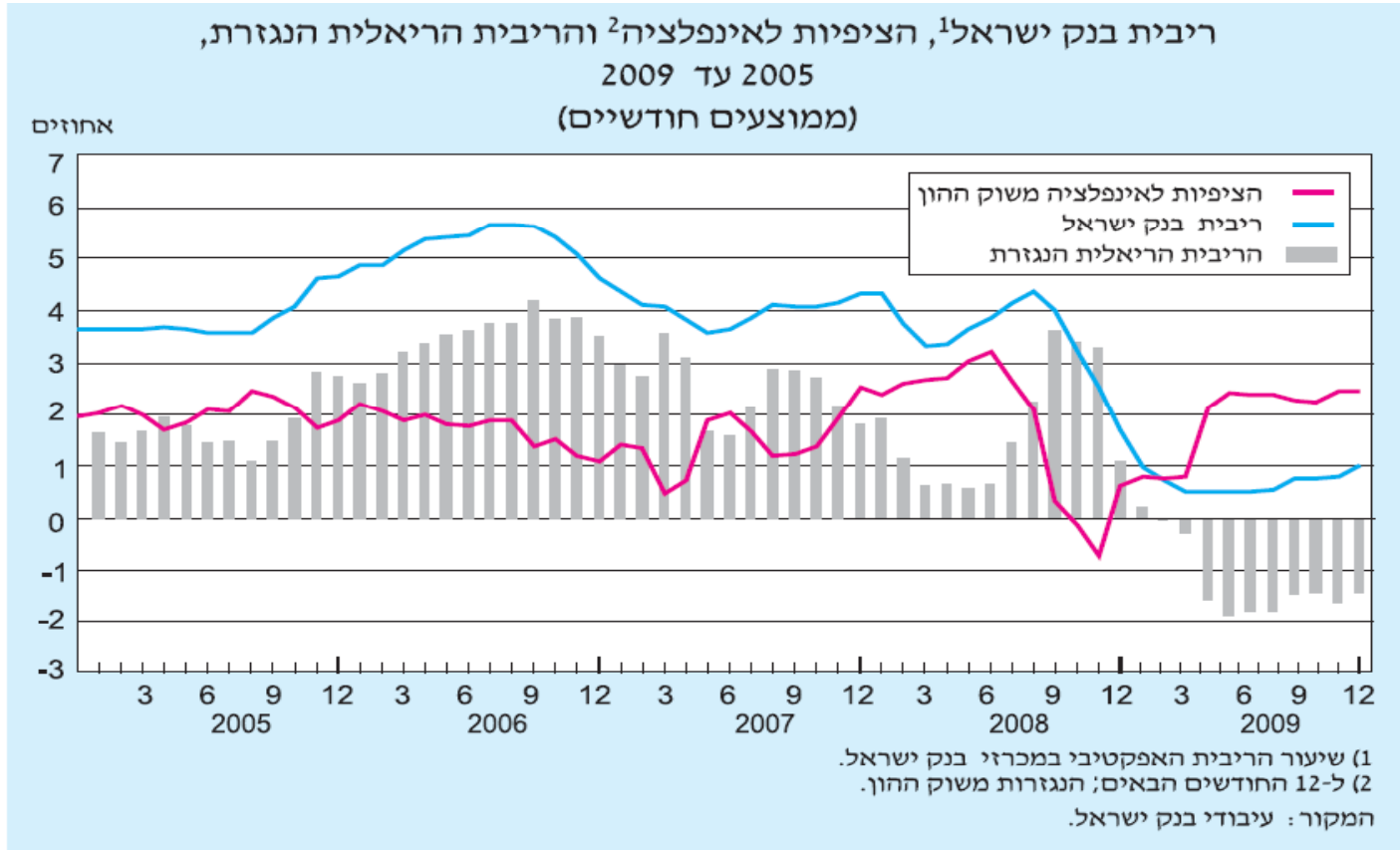


# מדיניות מונטרית

- מדיניות מונטרית אנטי מחזורית: ריבית ברמתה הנמוכה ביותר.
- צפיות לאינפלציה בתחום היעד
- האמינות נשמרה למרות הפניית המדיניות ליעדים נוספים

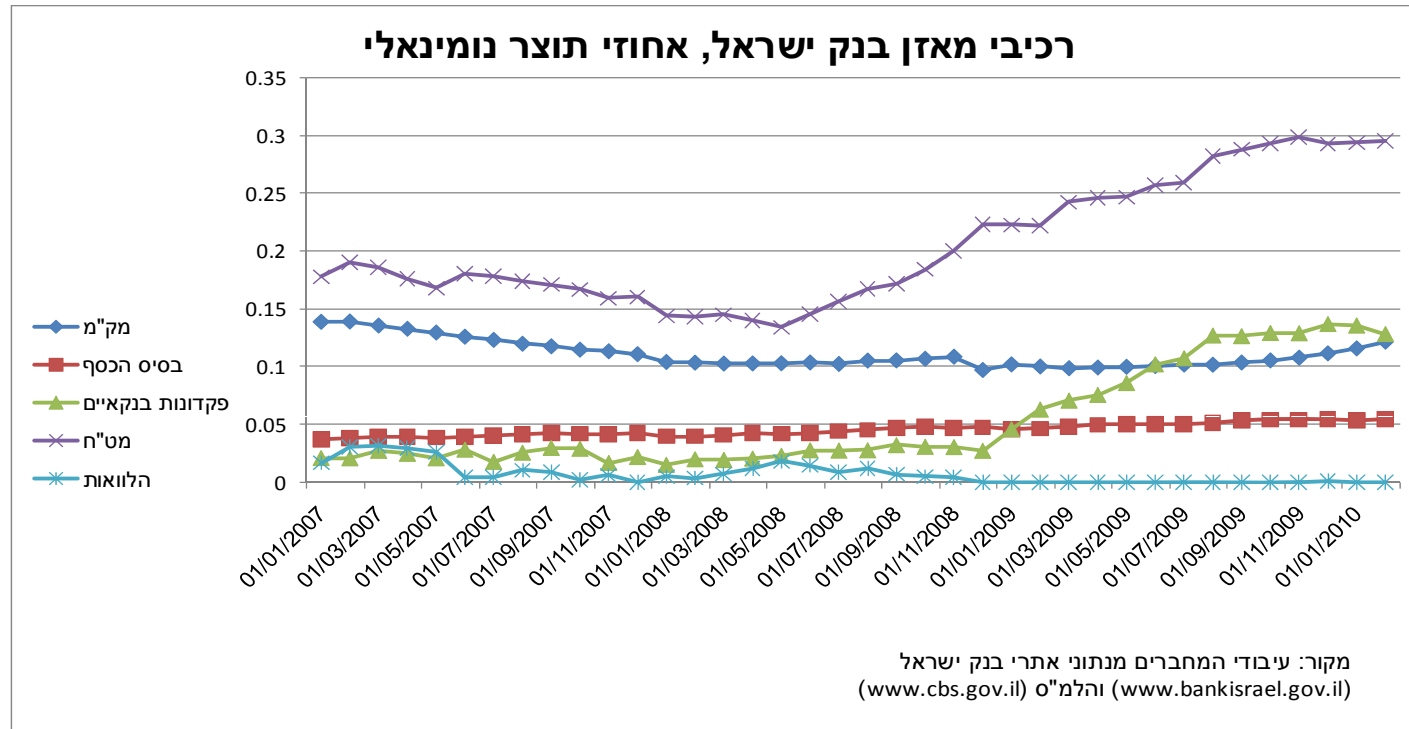


# מדיניות מונטרית



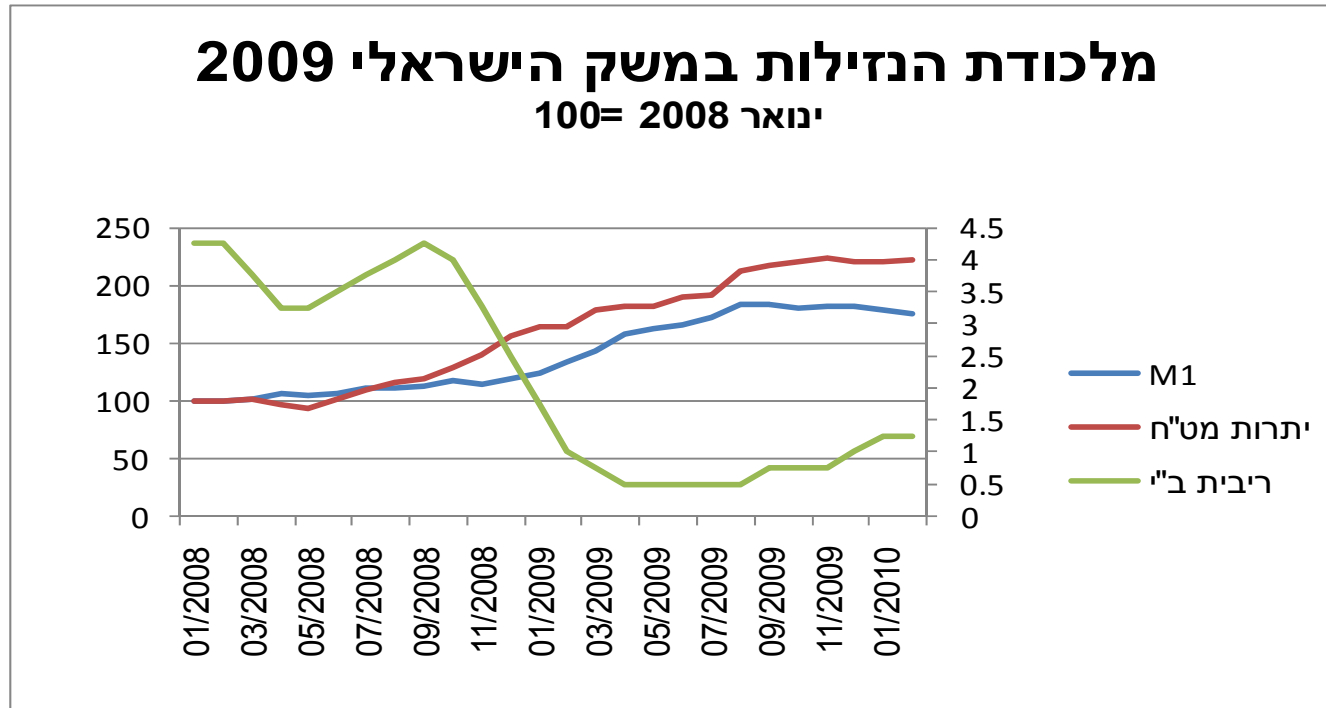
# מדיניות מונטרית

## • רכישות מט"ח וגידול ניכר ברזרבות מט"ח



# מדיניות מונטרית

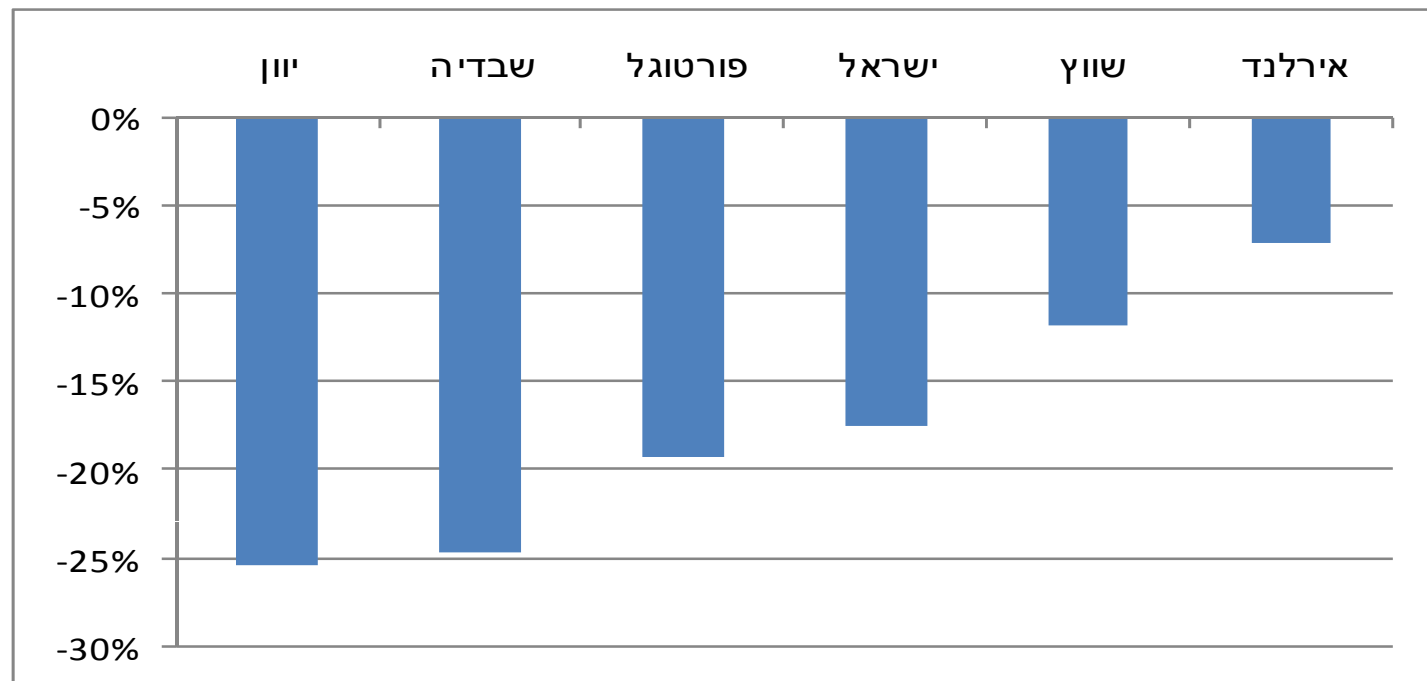
- למרות מאמצי העיקור, גידול בכמות הכסף



# תמהיל המדיניות בזמן המשבר – השוואה בינ"ל

• ישראל לא נפגעה באופן חריג

מידת הפגיעה ביצוא ב 2009



# תמהיל המדיניות בזמן המשבר – השוואה בינ"ל

- ישראל חריגה בתגובה הפיסקאלית (המועטה) והמונטרית (החריפה)
- ריבוי שיווי משקל – אך אסטרטגיות יציאה שונות

משטר שע"ח	הוצאה ציבורית	נטל מס	גירעון	כמות הכסף (M1)	מאזן הבנק המרכזי	ריבית בנק מרכזי	הגידול באבטלה	יחס הפגיעה
			שינוי בנקודת אחוז של התוצר	שיעור שינוי באחוזים	נקודות אחוז			
ישראל	נייד	0.0	-2.2	-2.3	57.1	68	0.77	1.5
שווייץ		1.9	-0.5	-2.4	11.3	59	0.04	0.8
שוודיה		4.4	-0.1	-4.5	1.2	243	0.77	2.1
אירלנד	קבוע	3.0	-2.0	-5.0	1.8	30	0.72	5.7
יוון		3.0	-1.9	-4.9	1.8	30	0.72	2.1
פורטוגל		5.6	1.6	-3.9	1.8	30	0.72	1.8



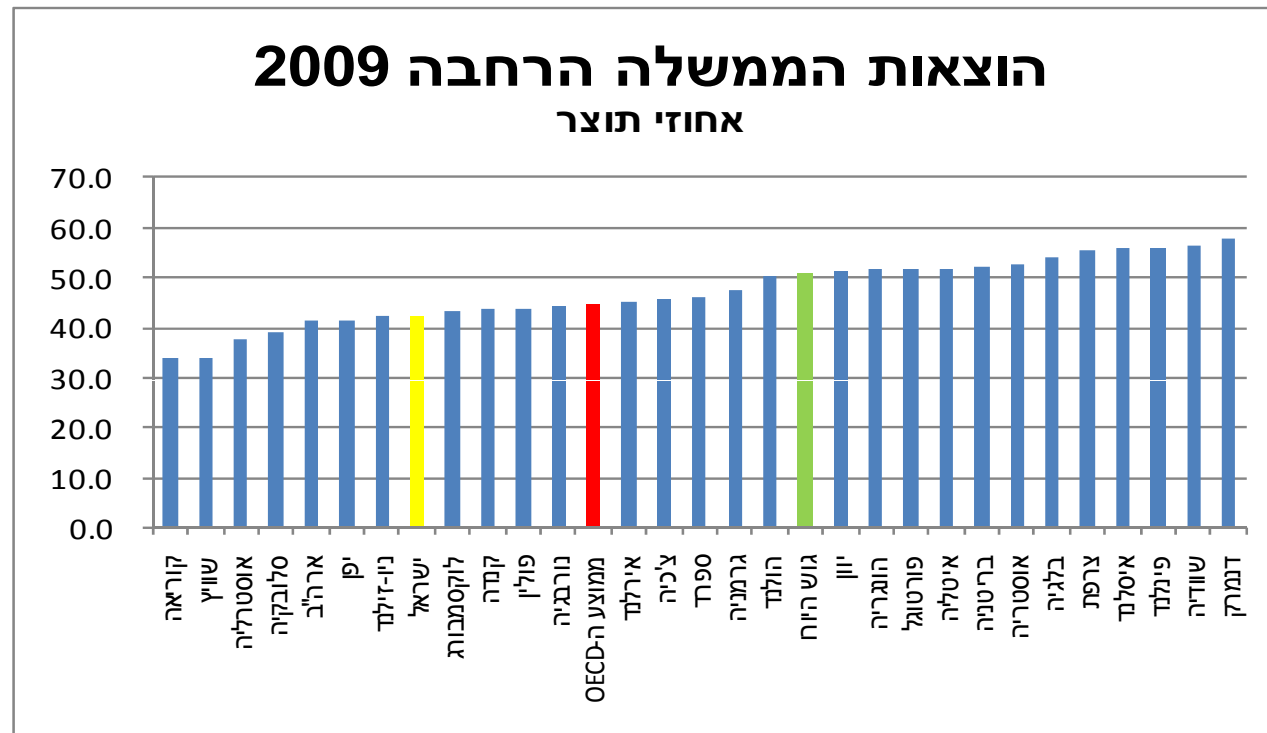
## תמהיל המדיניות בזמן המשבר – השוואה בינ"ל

- לקחים חשובים מהמשבר:
- חשיבות השיפור ביציבות הפיננסית – הורדת יחס חוב/תוצר
- לקח נוסף – שוב, לא גודל הממשלה או נטל המס קובע

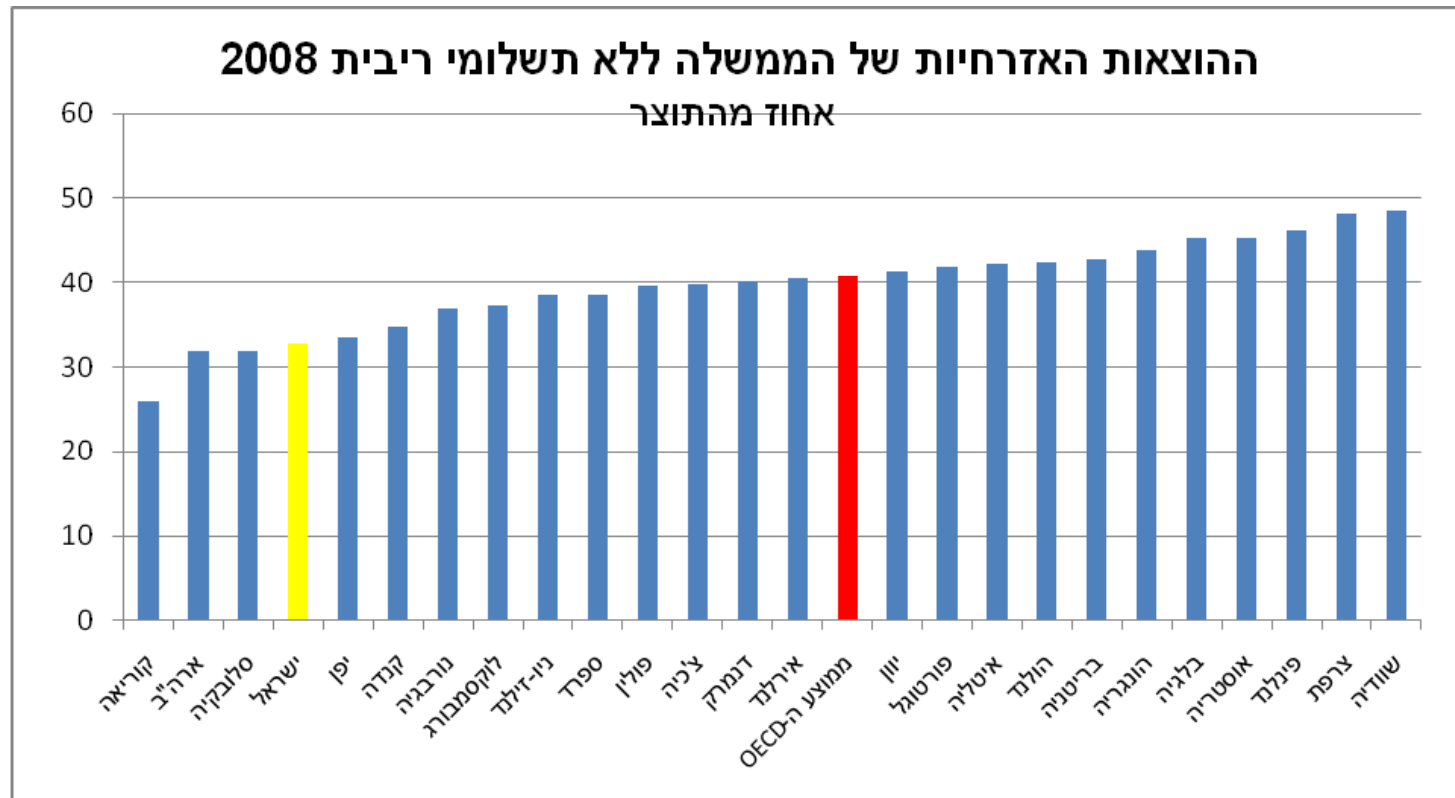


# מדיניות מקרו-כלכלית לנוכח היציאה מהמשבר הכלכלי

- תנאי הרקע של ישראל – הוצאה ציבורית כאחוז מהתוצר מהנמוכים ב OECD

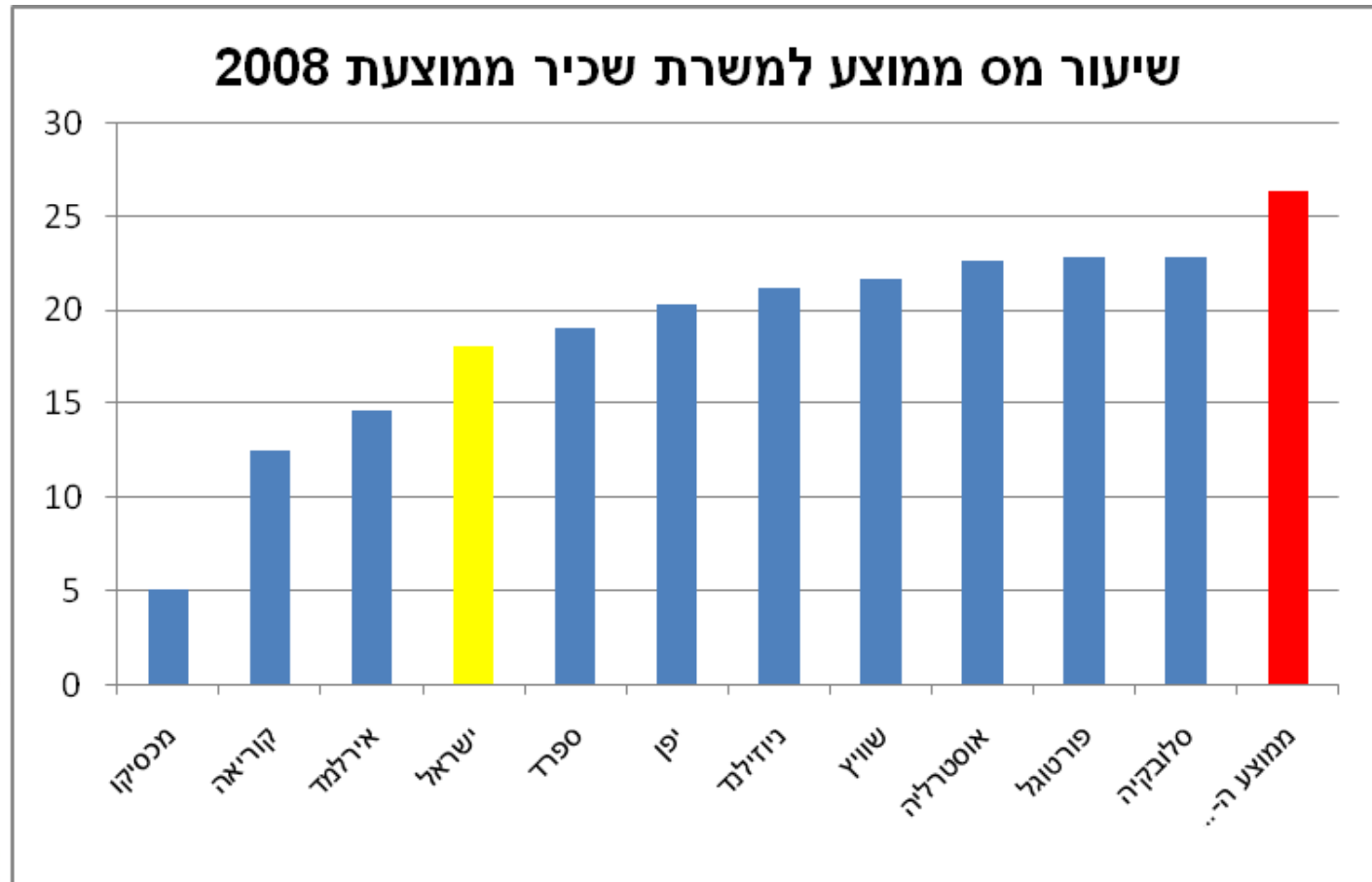


# תנאי הרקע של ישראל – הוצאה ציבורית אזרחית כאחוז מהתוצר מהנמוכים ביותר ב OECD



פורום  
קיסריה

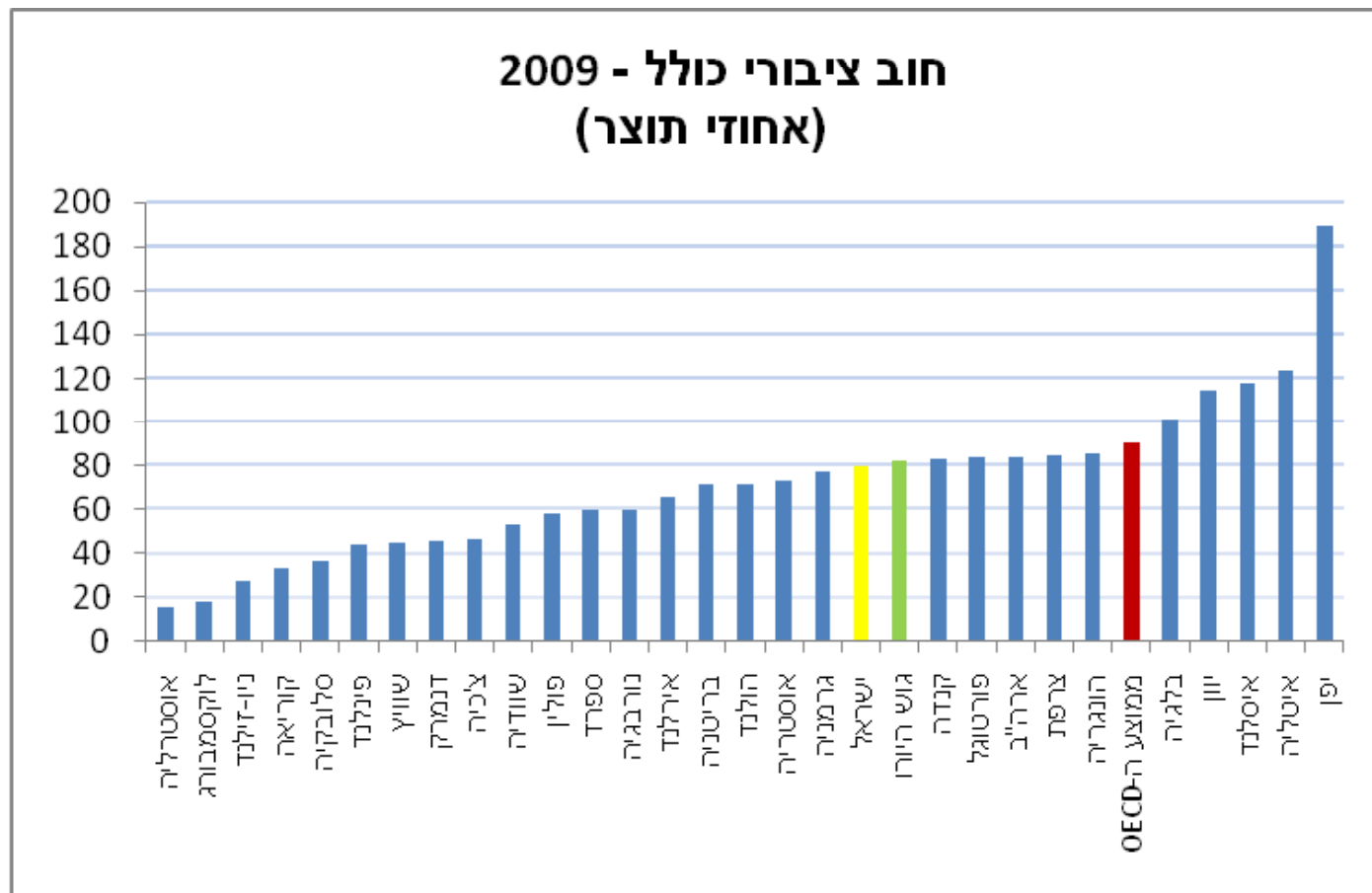
# תנאי הרקע של ישראל – שיעור מס על הכנסה מהנמוכים ביותר ב OECD



המכון  
הישראלי  
לדמוקרטיה

פורום  
קיסריה

# תנאי הרקע של ישראל – יחס חוב תוצר עדיין גבוה



# תנאי הרקע של ישראל – למרות ירידה בנטל המס והסקטור הציבורי: אין הישגי צמיחה מרשימים

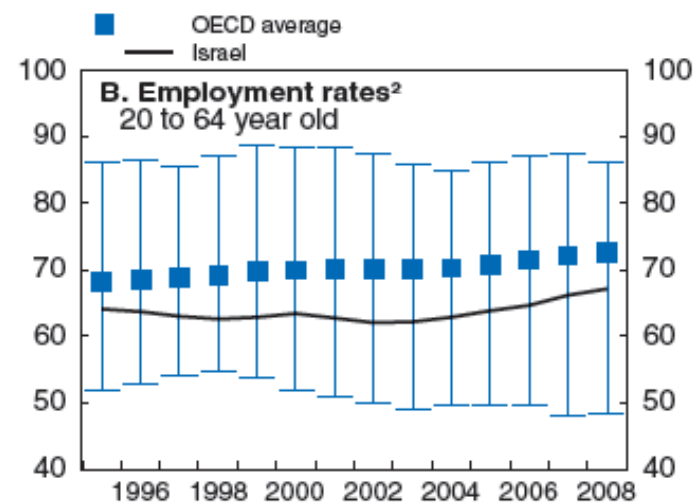
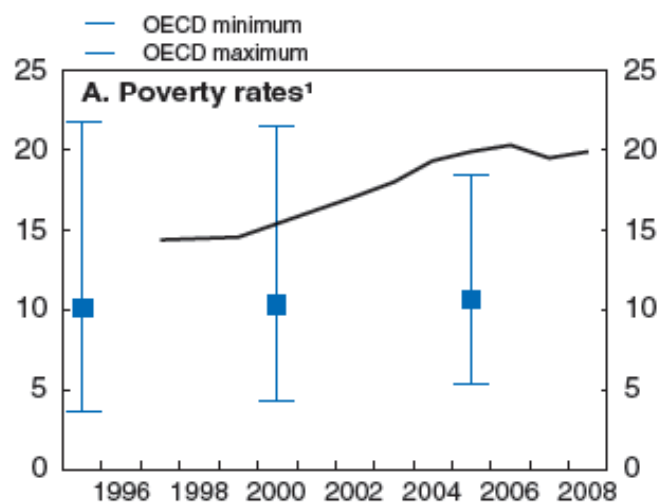
ישראל לעומת חמש הכללות שצמחו בקצב המהיר ביותר במדינות OECD, 2008-1996

2008-2004		2008-1996		
OECD 5	ישראל	OECD 5	ישראל	
2.42	1.27	2.43	-0.31	תוצר לנפש
2.21	1.3	2.14	-0.32	תוצר לנפש בגיל העבודה
1.56	0.12	1.91	-0.36	תוצר למועסק
1.76	1.11	1.98	-0.19	צריכה פרטית לנפש
2.16	0.08	2.42	-0.22	תוצר לנפש לפי PPP

הנתונים משקפים את פער הצמיחה יחסית למוצע של מדינות OECD.



# תנאי הרקע של ישראל – למרות ירידה בנטל המס והסקטור הציבורי: שיעורי עוני גבוהים ושיעורי השתתפות בשוק העבודה נמוכים.



# אתגרי המדיניות

- תמיכה בצמיחה הכלכלית
- אמצעים תקציביים – כלל ההוצאה החדש מאזן בין ההכרה שגודל הממשלה הגיע כבר לרמות נמוכות ביותר לבין החתירה להקטנת יחס חוב/תוצר
- אמצעים רגולטיביים – הורדת חסמים בפני עסקים



# דילמת המדיניות הפיסקאלית

- כלל ההוצאה אינו עקבי עם מתווה הגירעון ומתווה

הפחתות המס

- הדילמה חריפה יותר לנוכח תחזית ליציאה איטית

מהמשבר עקב בעיות החוב בחלק מהמשקים

האירופים



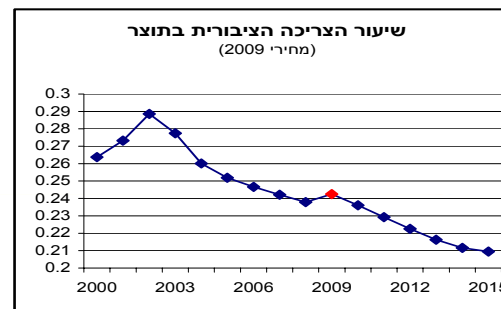
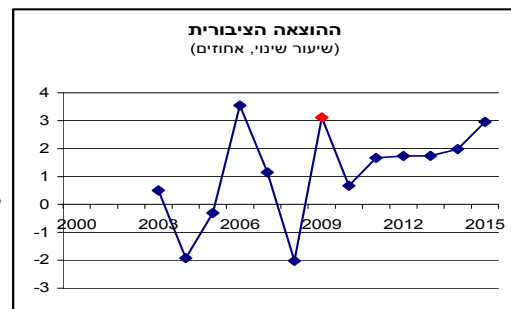
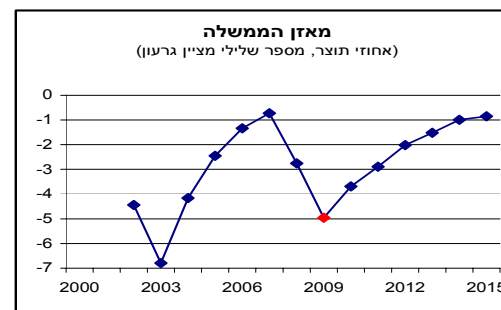
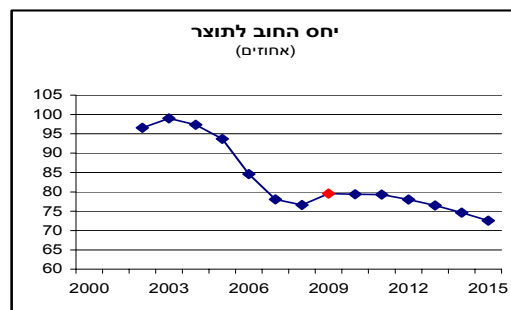
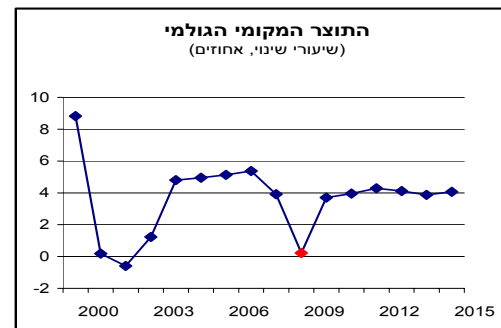
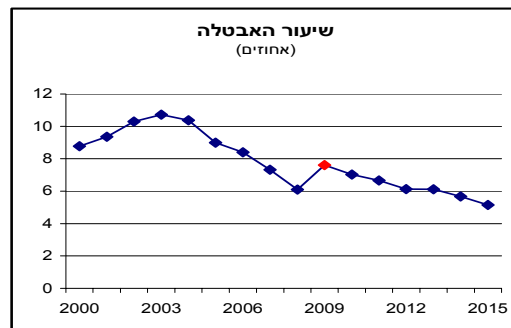
# דילמת המדיניות הפיסקאלית- סימולציה דינאמית

- שני תרחישי צמיחה:
  - יציאה מהירה יחסית מהמשבר
  - יציאה איטית מהמשבר
- שני תרחישי מדיניות:
  - עמידה במתווה הגירעון והפחתות המס
  - עמידה בכלל ההוצאה והפחתות המס



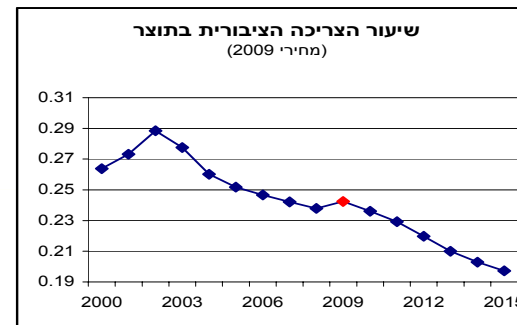
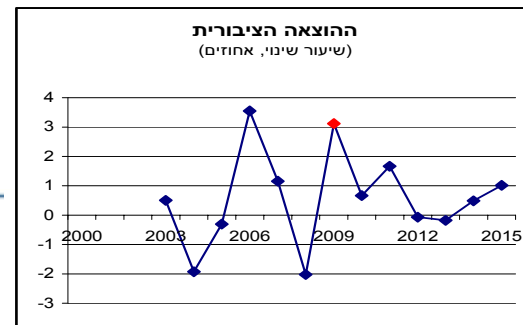
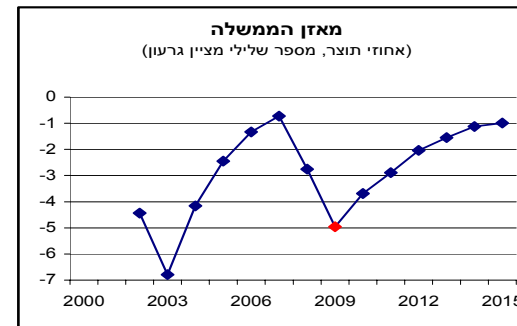
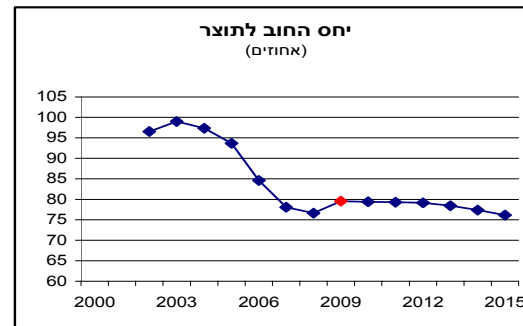
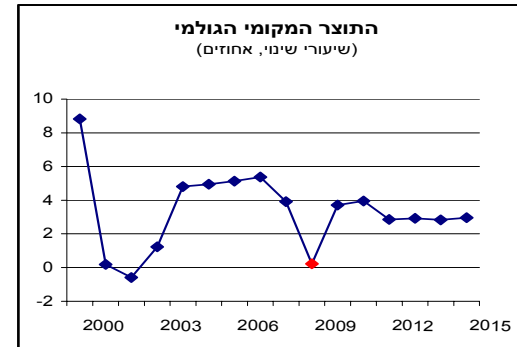
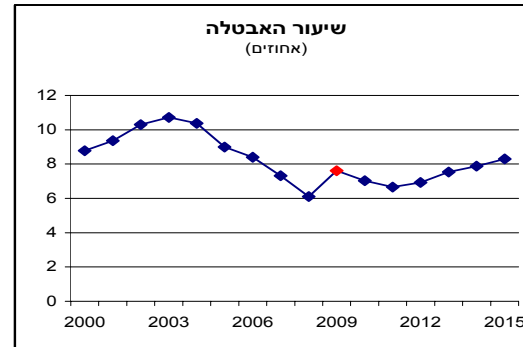
# יציאה מהירה מהמשבר ועמידה במתווה הגירעון והפחתות המס

התפתחות התוצר, האבטלה, והמצרפים הפיסקאליים בשנים 2000 עד 2009 ותחזית לשנים 2010 עד 2015



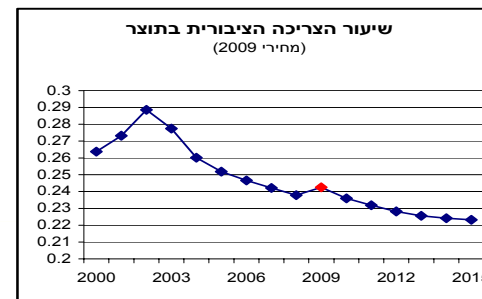
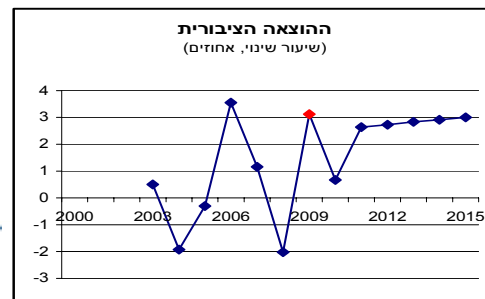
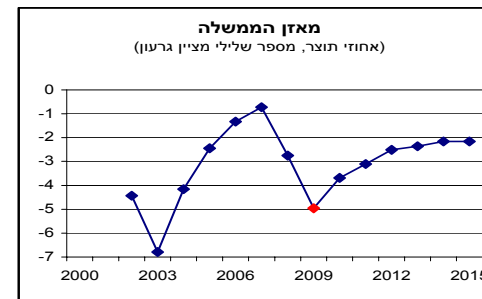
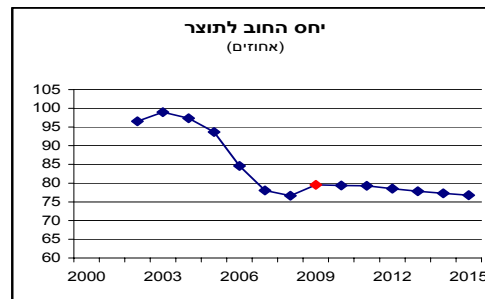
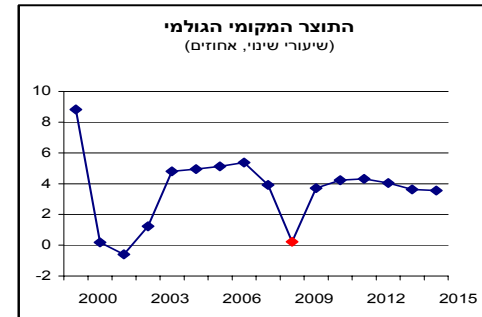
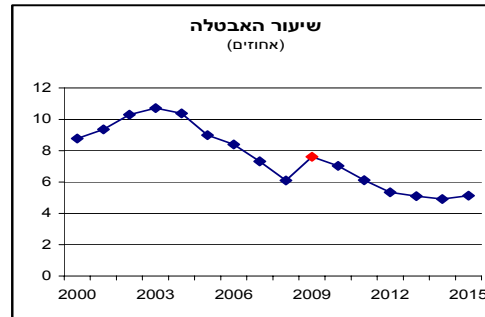
# יציאה איטית מהמשבר ועמידה במתווה הגירעון והפחתות המס

התפתחות התוצר, האבטלה, והמצרפים הפיסקאליים בשנים 2000 עד 2009 ותחזית לשנים 2010 עד 2015



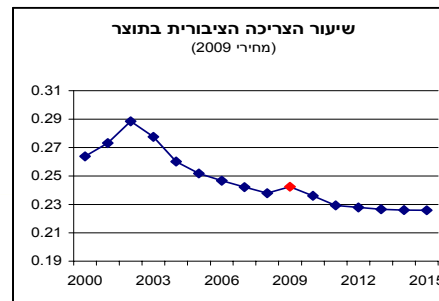
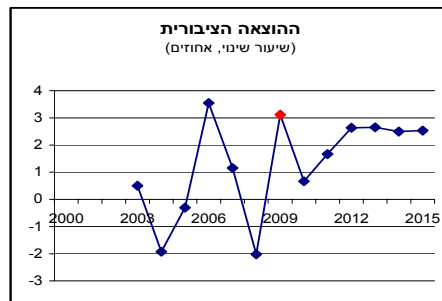
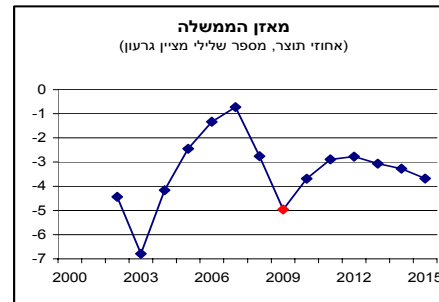
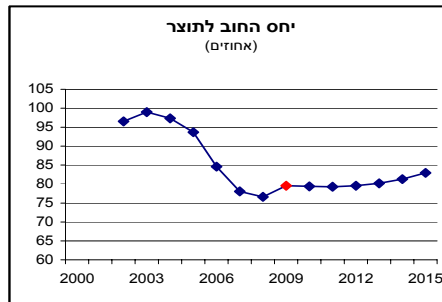
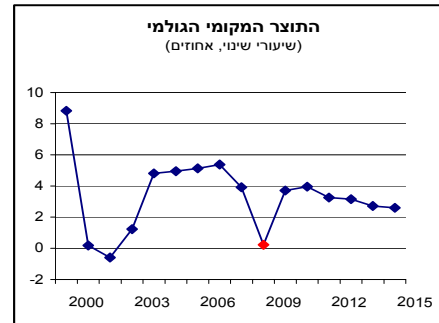
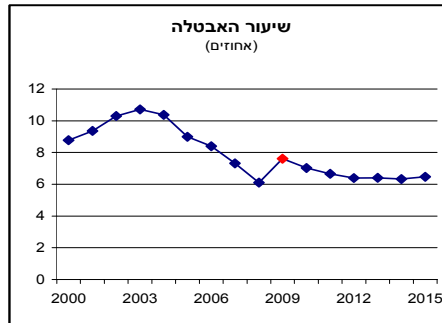
# יציאה מהירה מהמשבר ואי עמידה במתווה הגירעון

התפתחות התוצר, האבטלה, והמצרפים הפיסקאליים בשנים 2000 עד 2009 ותחזית לשנים 2010 עד 2015



# יציאה איטית מהמשבר ואי עמידה במתווה הגירעון

התפתחות התוצר, האבטלה, והמצרפים הפיסקאליים בשנים 2000 עד 2009 ותחזית לשנים 2010 עד 2015



# מסקנות מניתוח התרחישים

- הפחתות המס ועמידה במתווה הגירעון יביאו להמשך הקטנת הסקטור הציבורי יחסית לתוצר לרמות שעשויות לפגוע פגיעה של ממש בשירותים הציבוריים כגון חינוך ובריאות



## מסקנות מניתוח התרחישים

- הפחתות המס ואי עמידה במתווה הגירעון

עשויים להוביל לחוסר יציבות מקרו כלכלי

ואף להתבדרות יחס חוב/תוצר



## מסקנות מניתוח התרחישים

- מרבית הצוות ממליץ להקפיא או לדחות את

הפחתות המס עד להתאוששות הכלכלה

העולמית וירידה של יחס חוב/תוצר בישראל



# סוגיית התקציב הדו-שנתי

- יתרונות:

- תכנון תקציבי לטווח ארוך יותר
- עלות פוליטית נמוכה יותר להעברת התקציב בכנסת

- חסרונות:

- אי וודאות כלכלית תכתיב התאמות בשנה השנייה
- יתכן שהממשלה תידרש לשלם מראש לשותפים קואליציוניים תמורת ויתור על משא ומתן תקציבי מידי שנה.



# סוגיית התקציב הדו-שנתי המלצה

- יש לשאוף להארכת האופק התכנוני של תקציב המדינה בנושאים אסטרטגיים כמו חינוך. יש לשאוף לתכנון ארוך טווח, בדומה למתווה ברודט שהוחל על תקציב הביטחון. עם זאת, בהינתן אי-ודאות מקרו-כלכלית, מרבית חברי הצוות סבורים, שתקציב חד שנתי משפר את גמישות הפעולה של הממשלה



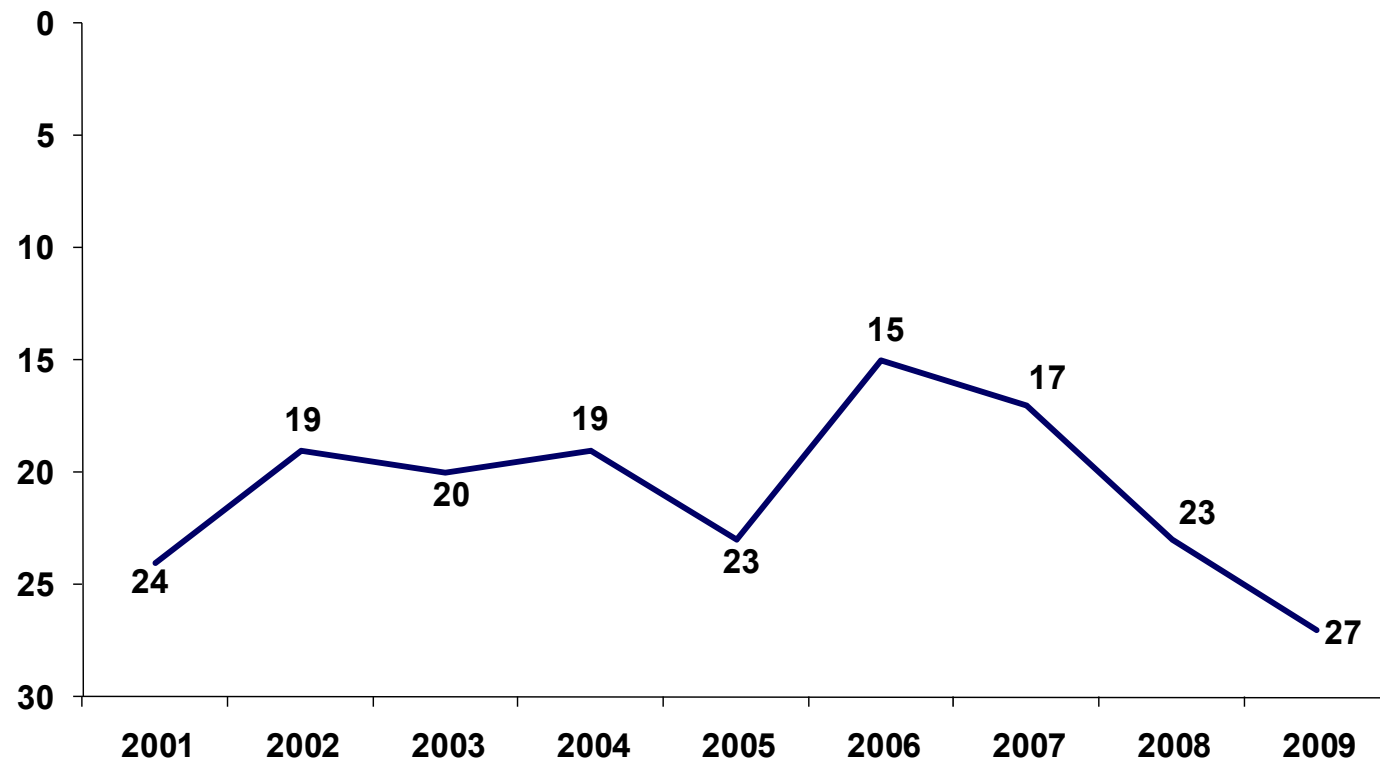
# מדיניות מונטרית – המלצת הצוות

- דילמת המדיניות המונטרית:
- שמירה על יעד האינפלציה תוך ניסיון למנוע ייסוף של השקל
- הצוות ממליץ לבנק ישראל לשמור על יעד האינפלציה
- הצוות ממליץ לפתור את בעיית ייסוף השקל על ידי עידוד הרחבת ההשקעה של ישראלים בחו"ל שתאזן את העודף בחשבון השוטף



# הורדת חסמים בירוקרטיים לעידוד הצמיחה

הדרוג הכולל של ישראל במדד התחרותיות העולמי



# הורדת חסמים בירוקרטיים לעידוד הצמיחה

- פעולות הממשלה:
- פישוט הליכים בפתיחת עסקים
- פישוט הליכים ברישום עסקים
- דגש על עסקים קטנים



## לסיכום: תקציר ההמלצות

- שלושת הכלים הפיסקליים: הוצאה, מיסוי ויעד גרעון, עלולים שלא להיות עקביים זה עם זה
- יש לבחון מחדש את מתווה הפחתות המס
- יש לעודד תכנון תקציבי לטווח ארוך, אך יש לשקול שנית את התקציב הדו-שנתי



## תקציר ההמלצות - המשך

- על בנק ישראל להציב את יעד האינפלציה בראש סדר העדיפויות
- יש לפתור את בעיית יסוף השקל בדרכים חלופיות
- יש לאמץ תכניות להורדת החסמים בפני עסקים

